

3-мавзу. Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятини ташкил этиш ва бошқариш

1.

- Кичик бизнес ва тадбиркорлик корхоналарини ташкил этиш ва давлат рўйхатидан ўтказиш тартиби.

2.

- Кичик бизнес субъектларини банк, солиқ ва молия муассасаларидан рўйхатдан ўтказиш тартиби.

3.

- Кичик бизнес ва тадбиркорлик корхоналарига лицензия бериш тартиби.

4.

- Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятини бошқаришнинг мақсади ва вазифалари.

5.

- Кичик бизнес ва тадбиркорлик корхоналари бошқарувининг ташкилий тузилмалари.

6.

- Кичик бизнес ва тадбиркорликда раҳбарнинг бошқарув услуги.

1. Кичик бизнес ва тадбиркорлик корхоналарини ташкил этиш ва давлат рўйхатидан ўтказиш тартиби

Янги корхонани ташкил қилишда таъсисчилар таркиби белгиланиб, таъсис ҳужжатлари, яъни корхона Низоми, корхонани ташкил этиш ҳақидаги таъсисчилар шартномаси ва бошқа меъёрий ҳужжатлар ишлаб чиқилади.

Шу билан бир қаторда корхона раҳбари ва тафтиш комиссияси раисини тайинлаш ҳақида иштирокчилар мажлисининг 1-сонли баённомаси расмийлаштирилади. Сўнгра банкда вақтинчалик ҳисоб рақами очилади. Бу ҳисоб рақамига корхона рўйхатдан ўтгандан кейин 30 кун ичида Низом капиталининг 50 фоизи келиб тушиши лозим. Кейин корхона таъсис этилган жойидаги маҳаллий ҳукумат идоралари томонидан давлат рўйхатидан ўтади.

Кичик бизнес ва тадбиркорлик корхоналарини ташкил этиш босқичи

Таъсисчилар
таркибини
аниқлаш ва
таъсис
ҳужжатлари-
ни ишлаб
чиқиш

Корхонани
ташкил этиш
ва унинг
фаолияти
хақида
таъсисчилар
томонидан
шартнома
тузиш

Корхона
низомини
тасдиқлаш ва
баённомани
расмийлаш-
тириш

Банкда
вақтинча
ҳисоб
рақамини
очиш

Корхонани
рўйхатдан
ўтказиш

Давлат
реестрига
киритиш
учун корхона
хақидаги
маълумот-
ларни
тайёрлаш

Корхона
иштирокчи-
лари
омонатларини
банкка тўла
киритиш

Банкда
доимий
ҳисоб
рақамини
очиш

Корхонани
туман солиқ
инспекция-
сида
рўйхатдан
ўтказиш

Думалок
муҳр ва
бурчакли
штамп
тайёрлашга
рухсатнома
олиш ва
уларни
тайёрлаш

Корхонани давлат рўйхатидан ўтказиш учун рўйхатдан ўтказувчи ваколатли органларга қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади

корхонани рўйхатдан ўтказиш тўғрисида таъсисчиларнинг аризаси

нотариал идоралари томонидан тасдиқланган икки нусхадаги таъсис ҳужжатлари (корхона Низоми, корхонанинг таъсис шартномаси)

корхона манзилини тасдиқловчи ҳужжат

давлат божини тўлаганлиги тўғрисида банкдан берилган ҳужжат

ҳокимиятнинг ваколатли органлари томонидан корхонанинг номланиши тўғрисида берилган гувоҳнома

муҳр ва тамғанинг уч нусхадаги намунаси

Давлат рўйхатидан ўтказилган ва тадбиркорлик фаолиятига рухсат этилгандан сўнг корхона раҳбарияти

думалок муҳр ва тамғага буюртма бериши

банкда ҳисобварағи очиши

солиқ инспекциясидан рўйхатдан ўтказиши

аҳолини ижтимоий ҳимоялаш фондидан рўйхатдан ўтказиши

бандлик марказидан рўйхатдан ўтказиши керак

Банкда ҳисоб рақами очиш учун қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:

корхона раҳбарининг аризаси

ҳокимият тасдиқлаган таъсис ҳужжатлари

нотариус тасдиқлаган имзо намуналари

муҳр ва тамға билан тасдиқланган карточкалар

солиқ органидан рўйхатдан ўтганлиги ҳақидаги маълумотнома

ҳокимиятнинг маҳаллий кенгаши корхонани давлат рўйхатидан ўтказилганлиги ҳақидаги қароридан кўчирма ёки нотариус тасдиқлаган маълумотнома

Ўтган давр мобайнида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари учун қуйидаги имтиёз ва қулайликлар яратилди

маҳсулотларнинг гигиеник сертификатини амал қилиш муддати илгариги 3 йилдан эндиликда чекланмаган муддатга ўтказилди

фитосанитария хулосаларини бериш муддатлари қисқартирилди

электр ва иссиқлик тармоқларига уланиш учун техник шартларни бажариш муддатлари 1 ойдан 3 кунгача қисқартирилди

биноларни турар жойдан нотурар жой тоифасига ўтказиш жараёни соддалаштирилди

давлат мулкидаги бўш бинолар ижара ҳақлари 10 ва ундан кўп баробаргача туширилди

ташқи рекламани жойлаштириш тарифлари ўртача 20 дан 30 фоизгача пасайтирилди ҳамда айрим ҳудудларнинг қишлоқ жойларида ҳақ олиш бекор қилинди

ташқи рекламани жойлаштириш қиймати Тошкент, Фарғона, Жиззах, Наманган ва Навоий вилоятларининг қишлоқ жойлари учун 50 фоизгача пасайтирилди

2. Кичик бизнес субъектларини банк, солиқ ва молия муассасаларидан рўйхатдан ўтказиш тартиби

Думалок муҳр ва тамғани тайёрлатишга буюртма беришдан олдин корхона раҳбари корхона жойлашган тумандаги ички ишлар бўлими, корхонанинг рўйхатдан ўтказилганлиги ҳақидаги ҳокимият қароридан кўчирма, ҳокимият тасдиқлаган икки нусхадаги муҳр ва тамға чизмаларини тақдим этиши керак.

Ички ишлар бўлими рухсатни алоҳида хат кўринишида беради. Чизмалар эса керакли ёзувлар билан маъқулланади ва муҳр билан тасдиқланади.

Банкда ҳисоб рақами очиш учун қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади

-корхона раҳбарининг аризаси

-ҳокимият тасдиқлаган таъсис ҳужжатлари

-нотариус тасдиқлаган имзо намуналари

-муҳр ва тамға билан тасдиқланган карточкалар

-ҳокимиятнинг маҳаллий кенгаши корхонани давлат рўйхатидан ўтказилганлиги ҳақидаги қароридан кўчирма ёки нотариус тасдиқлаган маълумотнома

-солиқ органидан рўйхатдан ўтганлиги ҳақидаги маълумотнома

Шундан сўнг банк муассасаси аризачига ҳисоб рақами очади, унинг рақамини корхона Низомининг асл нусхасига ёзади ва бош ҳисобчининг имзоси қўйилиб, банкнинг гербли муҳри босилади.

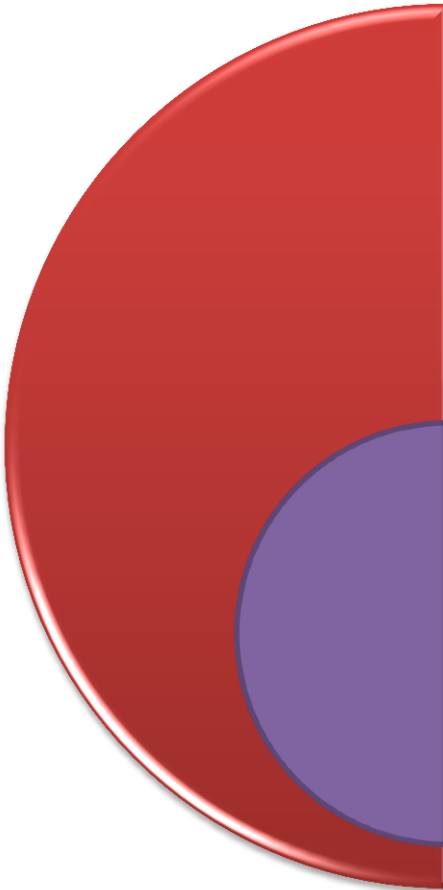

Давлат рўйхатидан ўтгандан кейин барча табдиркорлик субъектлари солиқ органига рўйхат (идентификация) рақами олиш учун давлат рўйхатидан ўтган вақтдан эътиборан 10 кун мобайнида муружаат этишлари лозим.

Солиқ тўловчининг идентификация рақами солиқ тўловчилар ва юридик шахсларга солиқ органи томонидан хўжалик юритувчи субъектларни рўйхатдан ўтиш шаклини тўлдирган маълумотлар асосида берилади.

Давлат солиқ инспекциясида тадбиркорлик субъектларини рўйхатдан ўтказиш бир марта амалга оширилади ва тадбиркорлик фаолиятини тўхташи муносабати билангина бекор қилинади.

Тадбиркорлик субъектлари ўз идентификация рақамини Ўзбекистон Республикаси Солиқ Кодексига мувофиқ қўлланиладиган барча ҳужжатларда кўрсатиши шарт.

Янги корхонани ташкил этишнинг якунловчи босқичида иштирокчилар ўз омонатларини тўлалигича киритадилар (рўйхатдан ўтгандан кейин бир йилдан кечикмаслик керак), банкда доимий ҳисоб рақамини очадилар, корхона туман солиқ инспекциясида рўйхатга олинади, ўзининг думалоқ муҳри ва бурчакли штампига эга бўлади. Шу вақтдан бошлаб, корхона мустақил юридик шахс сифатида фаолият юрита бошлайди.

3. Кичик бизнес ва тадбиркорлик корхоналарига лицензия бериш тартиби

Тадбиркорлик фаолиятининг айрим турлари билан шуғулланиш учун давлат томонидан вакил қилинган органлардан лицензия олгандан кейингина ижозат берилади.

Тадбиркорлик фаолиятининг айрим турлари билан шуғулланиш учун давлат томонидан вакил қилинган органлардан лицензия олгандан кейингина ижозат берилади.

Агар лицензия бериш учун керакли қарор қабул қилишда экспертиза талаб қилинса, бу экспертизани вазифаси назорат қилишдан иборат давлат органлари амалга оширади. Экспертиза хулосаси олингандан сўнг, 15 кун мобайнида ариза ва зарур ҳужжатлар топширилгач, 60 кундан кечиктирмай, қарор қабул қилинади.

Лицензия икки нусхада бўлиб, ҳужжат беришга жавобгар шахс томонидан қўл қўйилиб, бераётган органнинг муҳри босилиб, бир нусхада ариза берувчига топширилади.

Лицензияда қуйидагилар кўрсатилган бўлади

лицензия бераётган муассаса номи

юридик шахсинг номи ва манзили ёки тадбиркорлик фаолиятини амалга ошираётган шахсинг исми-шарифи, турар жойи

лицензия берилаётган фаолият тури

фаолиятни амалга ошириш қоидалари ва шарт-шароитлари

лицензиянинг рўйхат рақами, берилган вақти ва муддати

Кичик бизнес субъектларига лицензия берувчи органлар

Лицензия берувчи органлар	Фаолият тури
Вазирлар Маҳкамаси	<ul style="list-style-type: none"> -ракета-космик мажмуи; -алоқа тизимлари; -қимматбаҳо металллар; -қимматбаҳо тошлар қазиб олиш; -қимматбаҳо тошлар ва металллардан заргарлик буюмлари ясаш; -ҳаво таранспорти ва бошқа фаолият турлари.
Адлия вазирлиги	-юримдик шахсларнинг юримдик фаолият билан шуғулланишга, масалан, адвокатлик маслаҳати, нотариал идора ва бошқалар.
Молия вазирлиги	<ul style="list-style-type: none"> -қимматли қоғозларни чиқариш; -лотерея ўйинларини ўтказиш ва бошқалар.
Марказий банк	<ul style="list-style-type: none"> -валюта қийматликлари билан операциялар ўтказиш; -тижорат банклари очиш ва бошқалар.
Ички ишлар вазирлиги	<ul style="list-style-type: none"> -овчилик ва спорт ўқотар куроллари ва уларга ўқ-дорилар ишлаб чиқариш, тузатиш ва сотиш; -совуқ куроллар ишлаб чиқариш ва сотиш; -таркибида наркотик моддалар бўлган экинларни экиш, қайта ишлаш ва сотиш; -наркотик моддалар тайёрлаш, сотиш ва бошқалар.
Соғлиқни сақлаш вазирлиги	<ul style="list-style-type: none"> -фармакологик препаратлар ишлаб чиқариш ва сотиш; -тиббий хизмат кўрсатиш; -парфюмерия ва косметика буюмлари, маиший кимё товарларини тайёрлаш ва бошқалар.
Халқ таълими, Олий ва ўрта махсус таълим вазирликлари	<ul style="list-style-type: none"> -соғломлаштириш ва болалар, ўсмирлар ҳамда ёшлар лагерларини ташкил қилиш; -хусусий ўқув муассасаларини очиш ва бошқалар.
Ўзбекистон почта ва телекоммуникациялар агентлиги	Алоқа хизмати кўрсатиш.

4. Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятини бошқаришнинг мақсади ва вазифалари

Корхонанинг бошқарув таркиби деганда

- бошқарув мақсадларини амалга оширувчи ва вазифаларини бажарувчи, ўзаро боғланган турли бошқарув органлари ва бўғинларининг мажмуи тушунилади.

Бошқарувнинг мақсади, вазифаси, объекти ва органлари унинг ташкилий таркибини белгилаб беради. Ташкилий таркибларни ҳосил қиладиган бошқарув органлари бошқарув бўғинлари ва бошқарув босқичлари шаклида бўлади.

Бошқарув таркиби ишлаб чиқариш таркиби деб ҳам юритилади. Бунда бошқаришни ташкил этишнинг дастлабки ва белгиловчи омили ишлаб чиқариш жараёни ҳисобланади. У ўзаро боғланган асосий, ёрдамчи ҳамда хизмат кўрсатувчи жараёнлардан иборат бўлиб, бу жараёнлар бўлимлар ва ходимлар ўртасида меҳнат тақсимотини талаб этади. Шу мақсадда ишлаб чиқариш бўлимлари ва уларга хос бошқарув аппарати тузилади. Бўлимлар йиғиндиси, уларнинг таркиби ва ўзаро алоқа шакллари корхоналарнинг ишлаб чиқариш таркибини ташкил этади.

5. Кичик бизнес ва тадбиркорлик корхоналари бошқарувининг ташкилий тузилмалари

**ЧИЗИҚЛИ
расмий
алоқа**

Агар раҳбарлик тўлақонли бўлиб, қуйи орган қуйи фаолиятга доир барча масалаларга дахлдор бўлса

**функционал
расмий
алоқа**

Агар раҳбарлик чекланган бўлиб, қуйи орган фаолиятига доир масалаларга дахлдор бўлса

Кичик бизнес ва тадбиркорлик корхоналари бошқарувининг ташкилий тузилмаси

Кичик бизнес ва тадбиркорлик корхоналари бошқарув
тузилмаларининг ташкилий турлари

Чизиқли
поғонали

Чизиқли-
штабли

Функ-
ционал

Чизиқли-
функци-
онал

Дастурли
мақсадли

Матрица-
ли

Чизиқли (поғонали) тузилма

Бунда бошқарувнинг ҳамма вазифалари корхона раҳбари қўлида тўпланиб, барча қўйи раҳбарлар ва ишлаб чиқариш ячейкалари унга бўйсунеди.

Ҳар бир раҳбар ўзига ишониб топширилган бўлинма фаолиятини яккабошчилик асосида бошқаради ва зарур қарорларни мустақил равишда қабул қилади.

Бўйсунувчи ходимлар фақат бевосита раҳбарларининг фармойишларини бажарадилар. Юқори турувчи раҳбар ходимларга бевосита бошлиғини «четлаб» муурожаат қилмаслиги керак.

Чизиқли таркибнинг салбий томонлари

бундай таркиб оддий масалаларни ҳал этишга мўлжалланганлиги сабабли унинг борасида комплекс масалаларини ҳал этиш анча қийин кечади

бундай шароитда раҳбарлар кўпроқ тезкор ишлар билан банд бўлиб, стратегик муаммоларни эътибордан четда қолдирадilar

бундай бошқарув шароитида буйруқбозлик ва расмиятчиликнинг пайдо бўлиш хавфи кучли бўлади, бунга сабаб, таркибнинг ҳар бир бўғинида раҳбар ўз лавозими бўйича фармойиш бериш ҳуқуқига эга бўлишидир

6. Кичик бизнес ва тадбиркорликда раҳбарнинг бошқарув услуби

Раҳбарнинг бошқарув услуби деганда, бошқарув жараёнида келиб чиқадиган муаммоларини ҳал қилиш усуллари мажмуи тушунилади.

Кичик бизнес фаолиятини бошқаришнинг бир неча поғоналари мавжуд. Уларга икки поғонали, уч поғонали ва кўп поғонали бошқарувни мисол қилиб кўрсатиш мумкин.

Кичик бизнес фаолиятини бошқаришда жаҳон амалиётидан олинган ва энг самаралиси ҳисобланган икки поғонали усул, яъни раҳбар-бажарувчи усулидан кенг фойдаланилади.

Бу усулнинг самараси унинг оддийлигида, бажарувчи ва раҳбар ўртасидаги муносабатларнинг тўғридан-тўғри боғланганлигидадир. Бу ерда назоратнинг юқори самарасига эришилади. Поғоналар сони ортиб борган сари бошқарув самараси камайиб боради.

Кичик бизнес ва тадбиркорликда раҳбарликнинг қуйидаги бошқарув услубларидан фойдаланилади

1. Хўжалик ишларидаги камчиликларга мурасасиз бўлиш

2. Жамоа ва унинг ҳар бир ходими тўғрисида қайғуриш.

3. Юқори маданиятли бошқарувни ташкил этиш.

4. Раҳбарнинг янгиликни ҳис этиш қобилияти.

